

Chybět pochopitelně nemůže obsahový rozbor Nosidlových zápisů, sestávajících celkem z 347 záznamů. Ten dokazuje, že v popředí kronikářova zájmu stály vedle válečných událostí a rekatolizačních snah Habsburků především různé podivné úkazy a jevy, pojímané tehdy jako zvěstování Bohem iniciovaných změn. Proto mělo být pro člověka 17. století tak důležité je nejen vnímat, ale i pokusit se jim rozumět (s. 49). Na závěr úvodní studie pojednala M. Lisa na základě Nosidlových zmínek o všedním životě v Pirně, kde byly opravdu na denním pořádku již naznačené konfesní konflikty, jak uvnitř exulantské obce, tak mezi obcí a saským městem a jeho vrchností a úřady.

Na s. 66 začíná edice kroniky, uvedená obsáhlou poznámkou k edici. Vlevo je text prezentován v českém transkribovaném znění, vpravo v novodobém německém překladu. Do moderního jazyka jsou upraveny i jistě zajímavé dobové termíny, včetně jmen (např. „regiment brojnarovský“ = Breiner'sches Regiment). Kronika potvrzuje mnohá konstatování M. Lisé – středoevropské zacílení V. Nosidla s důrazem na dění v Litoměřicích, Pirně a jejich blízkém okolí. Náboženská tematika skutečně vede, silná je role prorocství a množství zpráv se týká potrestání konvertitů, případně některých katolíků (mj. i Albrechta z Valdštejna) vyšší mocí. Po roce 1632 jsou zápisy výrazně stručnější, což však editorka podrobněji neosvětluje. K textu zato připojila rozsáhlý poznámkový aparát, který pomáhá především s identifikací osob, případně s dalšími v kronice zmíněnými fakty. Studované prameny jsou pochopitelně české a saské provenience, česká a potažmo německá je rovněž použitá literatura.

Výtek lze uvést jen málo, gramatických nedostatků a překlepů v obou jazykových částech i v úvodní studii je zanedbatelné množství. Podobná slova pak platí i pro faktografiu, ačkoli polemizovat by se rozhodně dalo kupříkladu s tvrzením, že saský kurfiřt Jan Jiří I. v roce 1619 českou korunu odmítl (s. 19). Spíše lze litovat, že tak precizní práce, velmi přínosná i pro české čtenáře, zůstane mnohým z nich s ohledem na vysokou pořizovací cenu a omezené možnosti domácích knihoven asi zatím nedostupná.

Jan Kilián

Miroslav VANĚK – Pavel MÜCKE, Třetí strana trojúhelníku. Teorie a praxe orální historie, Fakulta humanitních studií, Praha 2011, 296 s.

Z několikaleté spolupráce Miroslava Vaňka a Pavla Mückeho vzešla v roce 2011 další kniha věnující se teorii a praxi orální historie. *Třetí strana trojúhelníku* (2011) tak navazuje a do určité míry také vychází z dnes již klasické a v českém prostředí orální historie uznávané publikace *Naslouchat hlasům paměti*^{1]} (2007). V českém prostředí se orální historii věnuje postupně více a více prostoru. Oba dva autoři na tom mají nemalý podíl, a to především Miroslav Vaněk, který je průkopníkem této metody/disciplíny u nás od samého počátku jejího vzniku v polovině devadesátých let. I díky jejich první společné publikaci NHP se metoda orální historie dostává do povědomí nejen odborné, ale i širší laické veřejnosti.

1] Dále jen NHP.

Kniha je rozdělena do osmi kapitol, které se věnují klasickým tématům spojeným s touto metodou. První kapitola je věnována definování a představení orální historie v obecné rovině. V této kapitole osobně neshledávám nic nového. Řešení sporu o samotný pojem orální historie, který v českém prostředí bohužel doznává různých konotací, nebylo zatím nalezeno. Jako pedagogický pracovník shledávám tento pojem z vlastní zkušenosti jako značně nešťastný. Osobně bych se klonila k zavedení pojmu narativní historie či vyprávěné dějiny, jak navrhli Milan Otáhal a Miroslav Vaněk. Bohužel, ze samotného závěru kapitoly věnující se otázce limitů využití této metody čtenář nedostane jednoznačnou odpověď.

Poměrně velký prostor je věnován orální historii a jejímu vývoji (kap. II.), dále pak samotnému vedení rozhovoru (kap. V.). Protože autoři vycházejí z historického vědeckého prostředí, není překvapením, že právě vývoj orální historie u nich stojí v centru zájmu. I když se historickému vývoji věnuje již dříve vydaná publikace NHP, tentokrát je tato kapitola obohacena o exkurz do jednotlivých zemí. Jedná se například o přiblížení vývoje v Itálii, Německu, ale třeba i v Číně nebo v Brazílii. Velice zajímavým způsobem je podán vývoj orální historie v českém prostředí – „Strasti a slasti české orální historie“. Čtenář tak má možnost dozvědět se o jednotlivých projektech, které se v českém prostředí v devadesátých letech rozvíjely, i o současném stavu orální historie u nás.

Kapitola věnující se vedení rozhovoru (kap. V.) byla již obdobným způsobem zpracovaná v NHP, nicméně v recenzované publikaci došlo v mém pohledu ke kvalitativnímu posunu. Jedná se především o lepší strukturovanost, tj. členění na jednotlivé podkapitoly, a o přehlednost. Některé části byly upraveny tak, aby působily koherentním dojmem a tohoto cíle bylo jistě dosaženo. Analýze a především interpretaci orálně historických zdrojů (kap. VI. a VII.) je věnován menší prostor.

Třetí strana trojúhelníka (2011) je výborným nástrojem pro začínající badatele nejen v oblasti narativní historie, ale obecně všech sociálně-vědních oborů. Poskytuje celkem jasné a jednoznačné metodologické postupy při vedení orálního/narativního rozhovoru. Svým zpracováním, ale i strukturálním členěním kapitol a podkapitol přesahuje svoji „mladší sestru“ NHP. Jako sociální antropoložka bych ovšem ocenila větší prostor věnovaný analýze a především následné interpretaci získaných dat. Vydaná publikace tak může sloužit jako dobrý start do začátku, nikoli však jako zdroj hlubšího vhledu do analýzy a interpretace kvalitativních dat. V tomto ohledu jako hodnotnější, i když stále pouze jako přehledovou, shledávám v českém prostředí publikaci od Jana Hendla *Kvalitativní výzkum* (2005), nebo například v mezinárodním prostředí uznávanou publikaci *Research Methods in Anthropology* (2006), kterou lze dle mého názoru využít nejen na poli antropologickém, ale také právě při práci s orálně historickými prameny.

Je však samozřejmé, že recenzovaná kniha vychází z jiné než antropologické tradice, uvědomuji si proto možnou neoprávněnost výše uvedené kritiky. Nicméně možná již oba autoři připravují „*třetí díl*“, který se právě této problematice bude hlouběji věnovat, což bych považovala za velice příhodné. Osobně shledávám jako nejzdařilejší kapitolu věnující se dějinnému vývoji orální historie. Pro konkrétní využití však student či začínající badatel ocení spíše kapitolu V., VI. a VII. Orální historie jako metoda/disciplína si zaslouží nejednu publikaci, a proto jsem velice ráda, že se jí dostalo dalšího kvalitního zpracování v knize *Třetí strana trojúhelníku* (2011).

Marie Fritzová